

Hällkista

Hällkistor byggdes av kantställda hällar under perioden 2400-1800 f. Kr. De utgjorde kollektivgravar för stenålderns bönder. Vanliga gravföremål i hällkistor är dolkar och pilspetsar av flinta, lerkärl, skifferhången och ibland också bärnstenspärlor.

Denna hällkista ligger i en omgivande stenpackning och är kraftigt skadad. Uppgifter finns om en grävning gjord på 1910-talet. Man fann då en urna med brända ben. Detta tyder på att graven blivit återanvänd under brons- eller järnåldern, vilket inte är ovanligt för hällkistor.

Hällkistan är belägen i kanten av en igenväxt åker kallad Morkullalyckan. I området har man funnit spår efter boplatser från både stenåldern och bronsåldern. Ca 100 m söderut ligger ett järnåldersgravfält med ett 25-tal gravar.

GALLERY GRAVE dating from the Late Stone Age (2400-1800 B.C.). This type of tomb was intended for several interments in a farming community. The tomb, which today is very damaged was once constructed of upright standing slabs forming a rectangular chamber.

In the surroundings there have been sites from both Stone and Bronze Age. 100 m south of this tomb You will find a burial ground from the Pre-Roman Iron Age.

STEINKISTE der Jungsteinzeit (2400-1800 v. Chr.). Das stark beschädigte Grab bestand ursprünglich aus hochkantbestellten Steinblöcken, die ein Rechteck bildeten. Die Steinkiste liegt in einer Steinpackung. Steinkisten sind Kollektivgräber einer sesshaften bäuerlichen Bevölkerung.

100 m südlich der Steinkiste liegt ein Gräberfeld der Eisenzeit mit ca 25 Anlagen.

KULTURMINNE SKYDDAT ENLIGT LAG

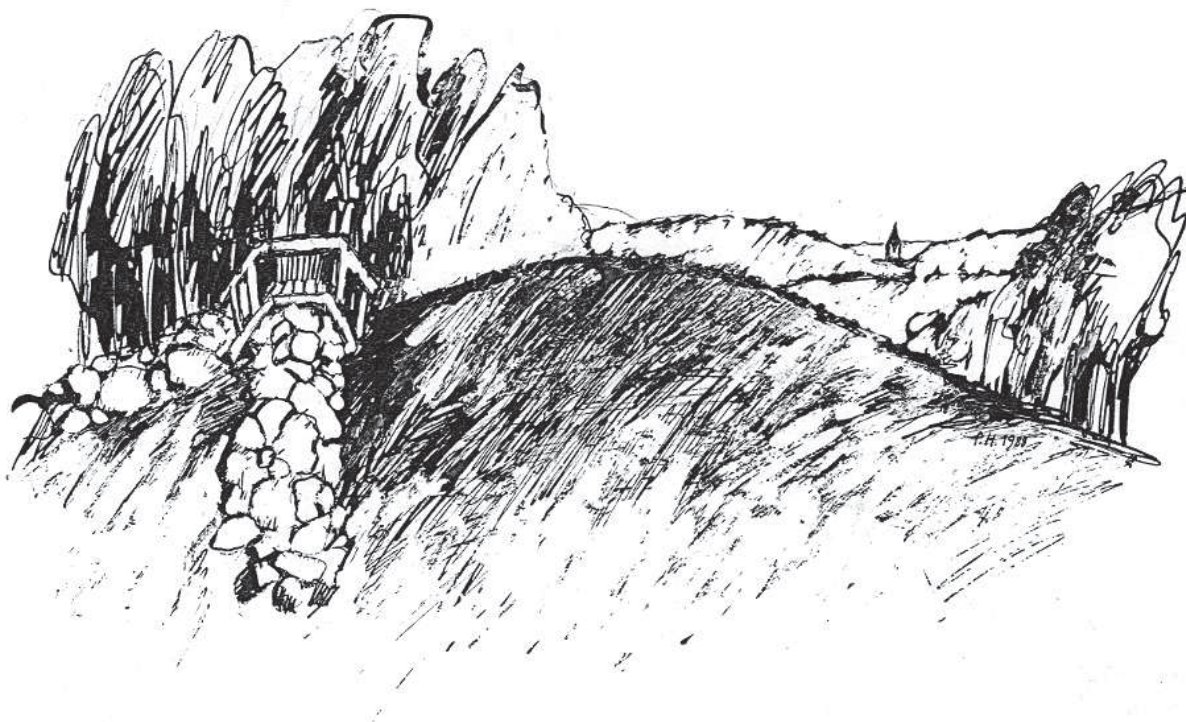
Gravhög

Under slutet av bronsåldern för cirka 3000 år sedan förändras gravskicket, och man börjar nu även bränna de döda.

Benresterna placeras i en urna, som täcks med en stensättning eller en hög av sten och jord. I graven läggs även föremål, som man ansåg kunde behövas efter döden. Högen på denna plats har säkert varit ännu mer imponerande från början.

Under de senaste århundradena har man plockat sten från högen och använt till de många stengärdsgårdarna i närheten.

Från högen har man fin utsikt mot Valåsbergen och Lindome kyrka. På Valåsbergen finns bronsåldersrösen, och vid Lindome kyrka finns rester efter flera högar.

SKYDDAD ENLIGT LAG

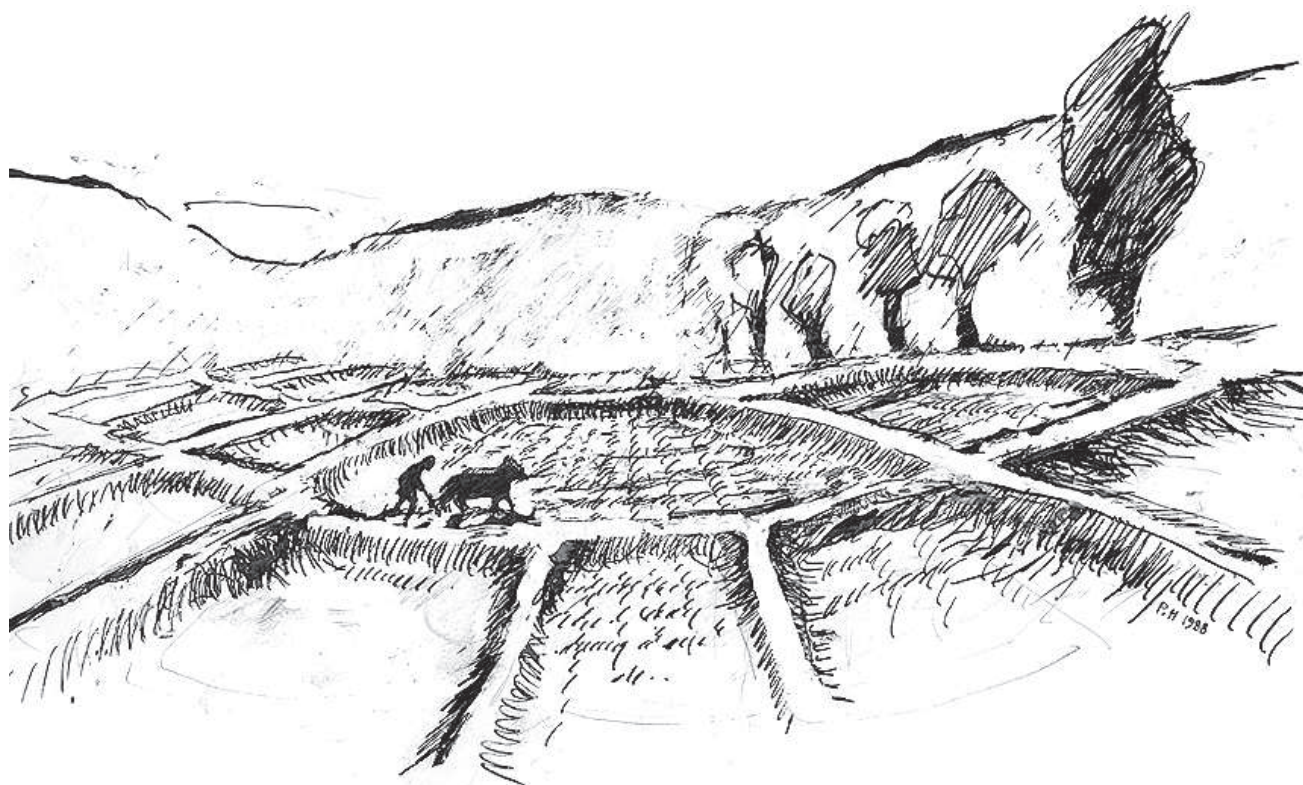
Skylt 103 - Mölndals museum

Odlingslandskap

Jorden här på Karlabräcka är finkornig och ganska lätt. Den har i alla tider varit bra odlingsmark. Hällkistan i närheten säger oss att människorna bodde och odlade jorden här under bondestenåldern för ca. 4000 år sedan. På små åkerlappar odlades emmer och enkorn, primitiva sorter av vete och korn.

Under bronsåldern, 1800-400 f. Kr. började man utnyttja marken mer intensivt. Man spände oxar framför

årdret och kryssplöjde över de små åkrarna för att göra jorden lucker. Med årder kunde man bara plöja lätt sandjord. Sådan jord finns i dessa sluttningar. Plogar med delar av järn började man använda mot slutet av järnåldern. För då kunde de tyngre lerjordarna längre ner mot dal-gångarna odlas upp. Vid övergången till medeltiden började de första långa, smala och ”ryggade” åkrarna plöjas. Vi kan ana dessa i Karlabräckas sluttningar.

Kryssplöjning med årder

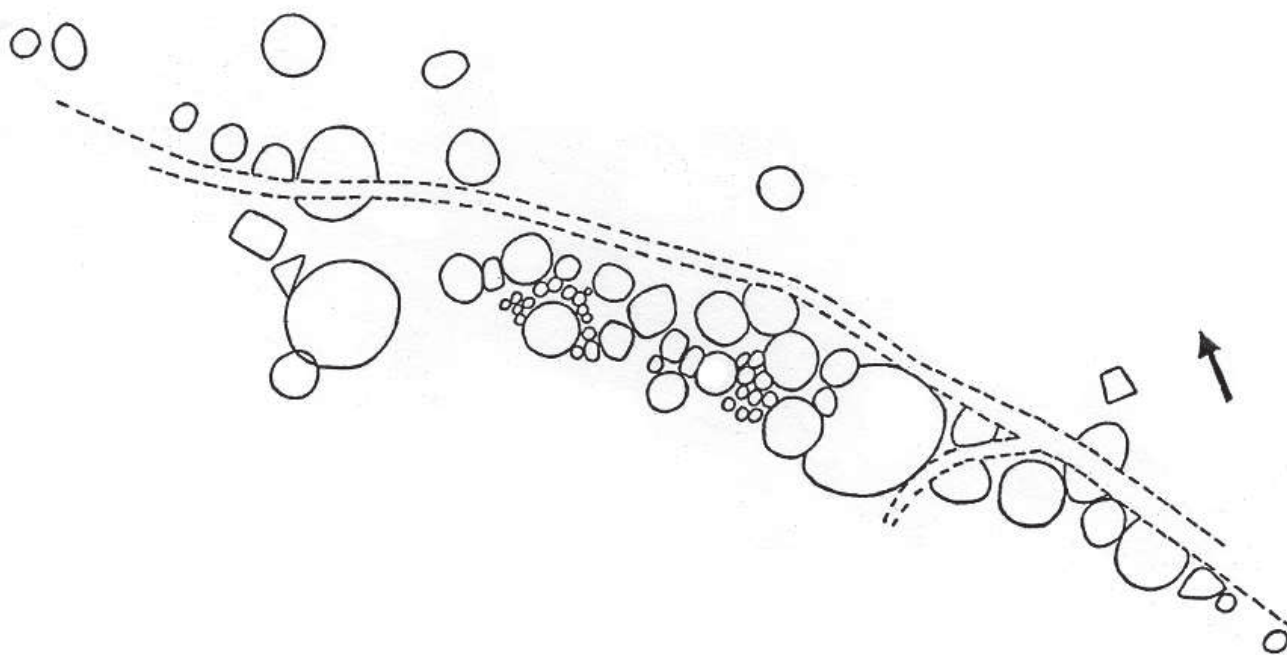
Soldathögarna

Då E6 på 1960-talet skulle byggas över ett gravfält, som i folkmun kallades Soldathögarna, gjordes först en arkeologisk utgrävning. Man fann 75 gravar i form av stensättningar, högar, domarringar och brandgropar. Minst 127 personer hade gravlagts här. I gravgömmorna hittade man brända ben, flintverktyg, kvarts och keramik samt en liten bronsring. Denna blandning av gravtyper och fynd tyder på att platsen har varit bebodd under lång tid, ca 400 f.Kr - 600 e.Kr.

Under gravarna fann man bl.a. stolphål, härdar och kokgropar d.v.s. rester från samtida eller äldre

boplatser. Gravarna låg ofta nära husen. Några hundra meter norr om Soldathögarna undersöktes också 10 odlingsrösen. Där fann man keramik, slagen flinta, malstenar och några brända benbitar.

Genom gravfältet vid Soldathögarna gick en hålväg, som kan ha använts redan under järnåldern. En hålväg är en gammal väg/stig som slitits av tramp, så att en försänkning har bildats. Rester av denna finns kvar än i dag och leder åt ena hållet upp till gravfältet på Karlabräcka och åt andra hållet mot Valås (Lindome).

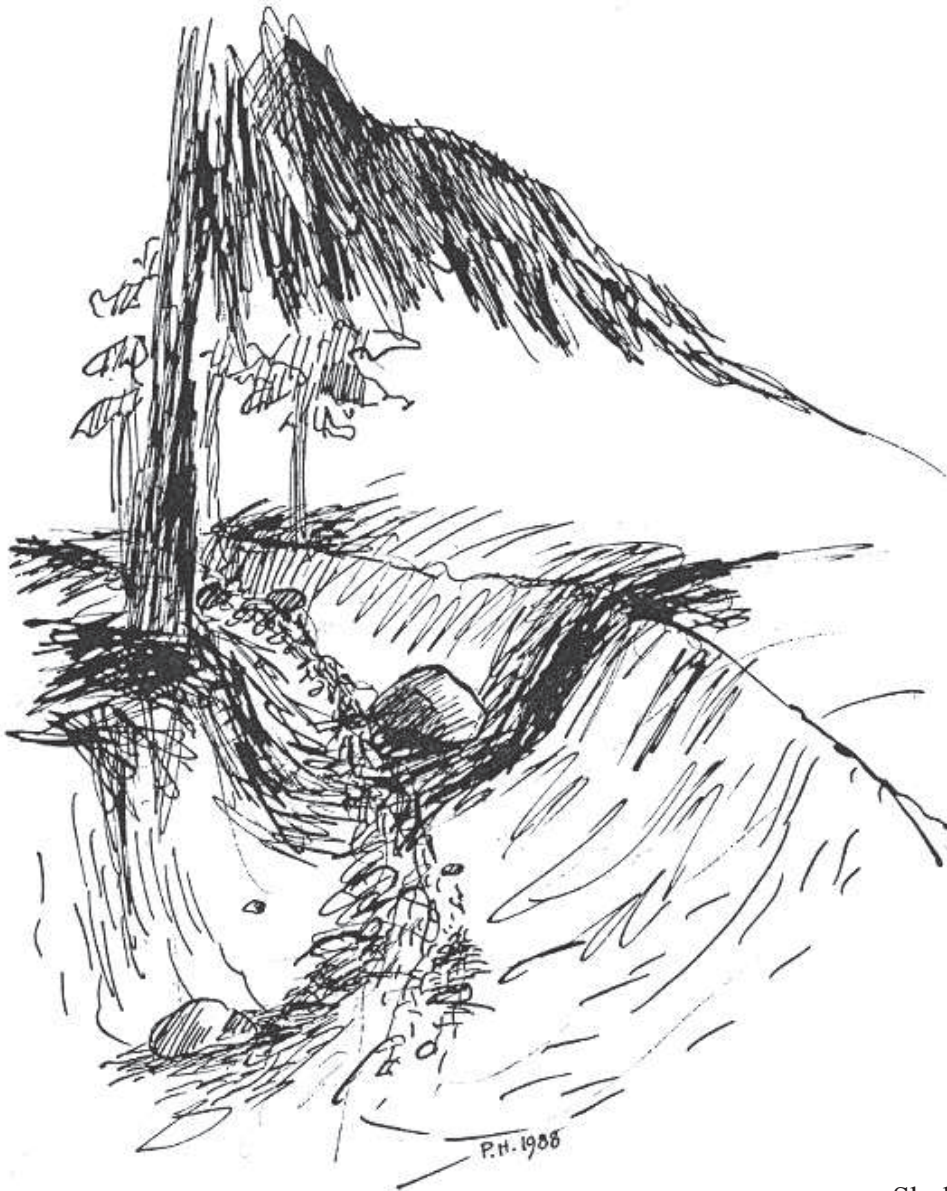

Hålväg

Här i Karlabräckas sluttning finns rester av en gammal hålväg. En hålväg är en gammal väg/stig som slitits av tramp så att en försänkning har bildats.

I dag tar den slut vid E6, men tidigare fortsatte den åt sydost över gravfältet Soldathögarna. Hålvägen har genom tiderna använts så flitigt att den nötts ner i marken. På vissa ställen har höga slänter bildats.

Man kan anta att denna hålväg har haft förbindelse med den ”stora” forntidsvägen som gick genom Älvsåker, förbi högen vid Lindome kyrka, över Lindomeån vid nuvarande Werners fabriker och som fortsatte på Annersåsen mot Källered.

Gravfält

(Lindome socken, fornlämning 6, 7 och 11)

Gravfältet i Fagered består av ett 25-tal högar och stensättningar. Flertalet av dessa upptäcktes när röjningsarbetet vid de tre största högarna påbörjades 1983.

Gravfältet ligger på en långsträckt moränås som kallas Karlabräcka. Några hundra m SV härom låg ett av Västsveriges större gravfält kallat "Soldathögarna", som 1968-69 undersöktes och togs bort i samband med motorvägsbygget. Med ledning av keramikfynden daterades det till övergången mellan bronsålder och järnålder d.v.s. 500-1 f. Kr.

Under slutet av bronsåldern förändras gravskicket. De stora monumentala rösen försvinner. Man börjar istället att bränna de döda. Benen placeras i en urna som täcks av en stensättning eller hög. Gravarna ligger samlade i gravfält. Orsakerna till det förändrade gravskicket anses vara att nya samhällsskick och sociala relationer växer fram.

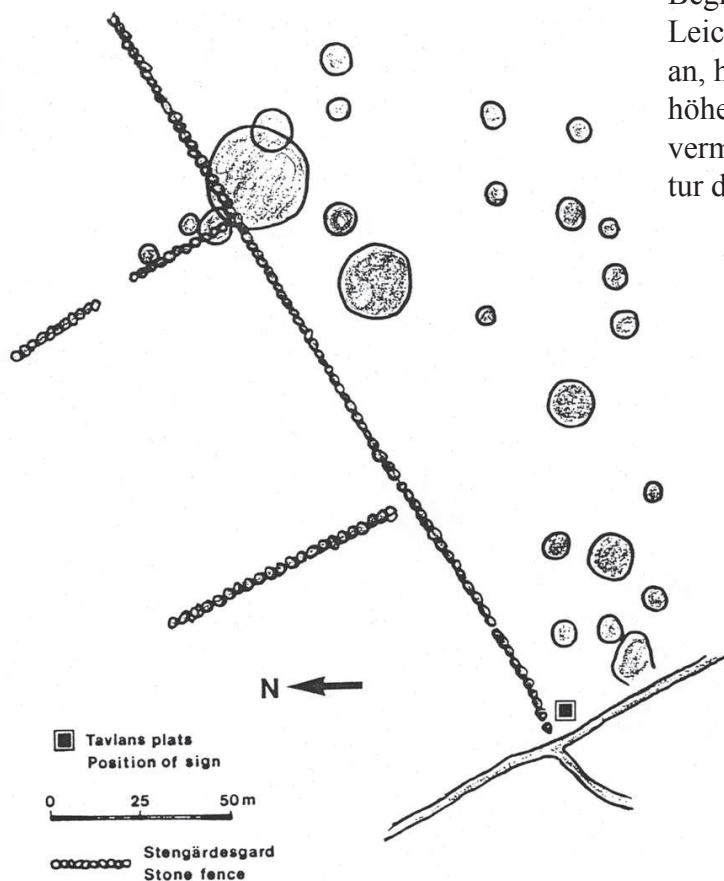
Söder om gravfältet löper i åsens riktning en gammal hålväg som kan vara samtida med gravarna.

Slagen flinta och redskapsfynd i åkermarken intill gravfältet visar att området varit utnyttjat sedan stenåldern.

THE BURIAL GROUND AT FAGERED dating from 500-1 B.C. consists of about 25 graves, mostly low stone-settings. Three mounds are more distinctly visible. During the last part of the Bronze Age the burial customs changed and cremations became more common. The graves are now clustered in burial grounds. Main reasons are probably important changes in the social structure of the society.

DAS GRÄBERFELD BEI FAGERED stammt aus der Zeit 500-1 v. Chr. und besteht aus etwa 25 flachen Steinsetzungen und Grabhügeln. Gegen Ende der Bronzezeit änderten sich die Begräbnisformen. Nunmehr verbrannte man den Leichnam und ordnete die Gräber gruppenweise an, häufig auf einem Bergrücken oder einer Anhöhe. Ursache der neuen Begräbnisformen sind vermutlich Veränderungen in der sozialen Struktur der Gesellschaft.

SKYDDAT ENLIGT LAG.

Fornborg

Uppe på västra sidan av berget Borgerås finns en 2-4 m bred och 18 m lång stenvall, som har varit en del av en fornborg. Bergets södra sida är bortsprängd och i norr och öster stupar berget så brant, att där inte behövdes någon stenvall. Stenvallen kan ha varit förstärkt med en träpalissad för att ge bättre skydd.

Fornborgar dateras vanligtvis till folkvandringstiden, 200-500 e. Kr. Många fornborgar har säkert använts som tillflyktsborgar i orostider, då människor med sina djur lämnade gårdarna för att söka

skydd uppe i fornborgarna. Kanske hade man däruppe vårdkasar (eldar på berg) beredda att med rök- och eldsignaler kunna sända budskap vidare till andra bemannade berg eller fornborgar.

Många fornborgar byggdes hos oss under den här delen av järnåldern. Det var oroligt på kontinenten och i Norden, där folkstammar flyttade och trängde undan andra stammar. Hur dessa folkvandringar påverkade oss i Norden är osäkert.

SKYDDAD ENLIGT LAG

**Skjutövningar förekommer i stenbrottet, där bergets södra sida har sprängts bort. Därifrån ser man inget av fornborgen.
Besökare avråds därför vänligen att gå fram till stenbrottet.**